

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Nc/6/2017
Identifikačné číslo spisu: 7005203698
Dátum vydania rozhodnutia: 29.12.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Lubor Šebo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:7005203698.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: V., správca konkurznej podstaty úpadcu AGRODRUŽSTVO Bardejov so sídlom v Hertníku, IČO: 31 689 442, zastúpený JUDr. Svätoslavom Vaškom, advokátom, so sídlom Baštová 5/A, 085 01 Bardejov, proti žalovaným: 1/ Z., bytom H., zastúpená obchodnou spoločnosťou Advokát Pirč, s.r.o., so sídlom kpt. Nálepku 17, 040 01 Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ján Pirč, 2/ I., bytom Q. a 3/ I., bytom G., za účasti intervenienta: ACOMP, s.r.o., so sídlom Mičkova 31, 085 01 Bardejov, IČO: 36 168 726, zastúpený JUDr. Svätoslavom Vaškom, advokátom so sídlom Baštová 5/A, 085 01 Bardejov, o určenie vlastníckeho práva, vedenej na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 4 C 4/2006, o vylúčení sudcu Krajského súdu v Prešove N. z prejednávania a rozhodovania v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 25 Co 27/2017, takto

rozhodol:

Sudca Krajského súdu v Prešove N. je v y l ú č e n ý z prejednávania a rozhodovania v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 25 Co 27/2017 (vec Okresného súdu Bardejov sp. zn. 4 C 4/2006).

Odôvodnenie

1. N. ako predseda senátu určený na prejednanie a rozhodnutie veci v odvolacom konaní vedenej pod sp. zn. 25 Co 27/2017 na Krajskom súde v Prešove, predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky vec na rozhodnutie o námietke zaujatosti, ktorú voči členovi senátu 25 Co Krajského súdu v Prešove vzniesol žalobca, a to spolu s písomným vyjadrením dotknutého sudcu k tejto námietke.

2. Žalobca vzniesol námietku zaujatosti voči sudcovi Krajského súdu v Prešove N. z dôvodu, že tento sudca je v blízkom príbuzenskom vzťahu so sudcom Okresného súdu Bardejov N., ktorý vo veci samej sp. zn. 4 C 4/2006 rozhodoval v prvej inštancii, pričom ide o vzťah otec - syn. Žalobca je toho názoru, že pomer sudcu odvolacieho senátu k osobe sudcu súdu prvej inštancie môže objektívne vyvolávať pochybnosti o jeho nezaujatosti rozhodovať v uvedenej veci nestranne.

3. Namietaný sudca N. k námietke zaujatosti uviedol, že je bez pomeru k sporovým stranám, ich zástupcom, či intervenientovi vystupujúcemu v konaní. Nakoľko je však skutočnosťou, že vo veci na

súde prvej inštancie rozhodol napadnutým rozsudkom sudcu, ktorý je jeho synom, ponechal rozhodnutie o uplatnenej námietke zaujatosti na najvyšší súd. Poukázal na to, že rozhodujúce nie je subjektívne stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikaf pochybnosti o nestrannosti sudcu. Práve vtedy sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku).

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) posudzoval opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti sudcu Krajského súdu v Prešove ako sudcu, ktorý síce nie je sudcom spravodajcom v uvedenom spore ani predsedom senátu, ale z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré by mohol ovplyvniť spor prejednávany a rozhodovaný v senáte, ktorého je členom a mohol by byť tak ako sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu.

5. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

6. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu sporu, k nezaujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

7. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k ním, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní (vid' obdobne b/ a c/).

8. Relevantný je iba taký vzťah, ktorý by (vzhľadom na jeho charakteristické znaky) pri všetkej možnej snahe sudcu o správnosť konania a rozhodovania ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

9. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP).

10. Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

11. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo.

12. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami CSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. ESLP vo svojich rozhodnutiach pripomína, že súdy by preto mali rozoznávať dôležitosť predchádzania nebezpečenstva reálnej možnosti zaujatosti. Aspekty nestrannosti a všeobecné

princípy vyhodnocovania zosumarizoval ESLP vo veci *Morice v. Francúzsko* (sťažnosť č. 29369/10, rozsudok Veľkej komory zo dňa 23. apríla 2015, § 73 až § 78).

13. Ostatne uvedeny rozsudok Veľkej komory ESLP v zásade zhrnul všetko, čo už bolo povedané v predchádzajúcich jeho komorových rozsudkoch *Delcourt v. Belgicko* (sťažnosť č. 2689/65, rozsudok zo 17. januára 1970), *Piersack v. Belgicko* (sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. októbra 1982), *De Cubber v. Belgicko* (rozsudok z 26. októbra 1984, § 25), *Hauschildt v. Dánsko* (rozsudok z 25. mája 1989, § 47), *Fey v. Rakúsko* (sťažnosť č. 14396/88, rozsudok z 24. februára 1993), *Thomann v. Švajčiarsko* (rozsudok z 10. júna 1996), *Pullar v. Spojené kráľovstvo* (rozsudok z 10. júna 1996, § 32), *Ferrantelli a Santangelo v. Taliansko* (sťažnosť č. 19874/92, rozsudok zo 7. augusta 1996, § 58), *Castillo Algar v. Španielsko*, (rozsudok z 28. októbra 1998, § 45), *Wettenstein v. Švajčiarsko* (sťažnosť č. 33958/96, rozsudok z 21. decembra 2000, § 44), *Pescador Valero v. Španielsko* (sťažnosť č. 62435/00, rozsudok zo 17. júna 2003, §§ 23 až 28), *Blesa Rodriguez v. Španielsko*, (sťažnosť č. 61131/12, rozsudok z 1. decembra 2015, §§ 41 až 44), ako aj rozsudky Veľkej komory ESLP vo veciach *Kyprianou v. Cyprus* (sťažnosť č. 73797/01, § 118) a *Micallef v. Malta* (sťažnosť č. 17056/06, § 93).

14. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní.

15. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad *Hauschildt* proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (*Delcourt* proti Belgicku).

16. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávaniu sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci.

17. Aj Ústava Slovenskej republiky deklaruje dva podstatné atribúty súdnictva v Slovenskej republike - nezávislosť a nestrannosť. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojitým významom; označuje jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, jeho vedenia a kolektívu.

18. Nestrannosť sudcu je potrebné posudzovať vždy v závislosti od konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria rozhodnúť, či existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež *Fey* proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

19. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení

niektorých zákonov vyplýva (o. i.) povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní vždy vecný a profesionálny prístup.

20. Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

21. Najvyšší súd vzal za základ svojho rozhodovania to, že vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah sudcov prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, išlo by o dôvod vylučujúci sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Nc 40/2014, 2 Nc 8/2015, 3 Nc 4/2016, 4 Nc 6/2015, 5 Nc 1/2015, 7 Nc 53/2013, 8 Nc 39/2014). Táto okolnosť sa stáva dôvodom, ktorý vylučuje sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí v zmysle § 49 CSP v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec a nadobudol tak charakter bližšieho priateľského, či úzkeho súkromného vzťahu (zodpovedajúcej intenzity), mohlo by ísť o okolnosť vzbudzujúcu odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti. Namietaný sudca ponechal posúdenie jeho zaujatosti na najvyšší súd, ktorý dospel k záveru, že vzťah uvedenej povahy a intenzity - otec a syn - v spojitosti so subjektívnym vnímaním povahy takéhoto vzťahu namietaného sudcu, či už potenciálne alebo aj reálne povolaného k rozhodnutiu v spore, v ktorom v prvej inštancii rozhodoval syn namietaného sudcu, zakladá skutočnosť relevantnú z hľadiska § 49 ods. 1 CSP a je dôvodom pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v danom spore. Takto definovaný súkromný príbuzenský vzťah zakladá pochybnosť o nezaujatosti namietaného sudcu pre jeho pomer k osobe zúčastnenej na konaní, t. j. k sudcovi prvoinštančného súdu.

22. Podľa názoru senátu 7 C najvyššieho súdu skutočnosť sama o sebe, že o odvolaní strany proti rozhodnutiu má rozhodovať senát, ktorého členom je otec sudcu prvoinštančného súdu, je nepochybne objektívnym dôvodom na vyvolanie možných pochybností a vzbudenie zdania o nestrannosti sudcu (objektívny test). Tým, že zákonný sudca súdu prvej inštancie (syn namietaného sudcu) vec prejednal a rozhodol, stal sa súčasťou tejto veci - osobou zúčastnenou na konaní. Najvyšší súd nemá dôvod pochybovať o tom, že namietaný sudca nemá vzťah k predmetu konania (subjektívny test), avšak kritériá objektívneho testu museli dotknutého sudcu vylúčiť, keď konkrétne okolnosti v danom prípade by mohli viesť k záveru, že by tu bola reálna možnosť, že by bol zaujatý, resp. nebol by nestranný. Rovnaký prístup k riešenej problematike zastáva vo svojej rozhodovacej činnosti aj Najvyšší súd Českej republiky, ktorý z obdobného dôvodu (manželský vzťah) vylúčil z prejednávania a rozhodovania vecí sudcu tamojšieho súdu konštatujúc existenciu jeho pomeru k veci (uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky z 21. augusta 2013 sp. zn. 30 Nd 223/2013).

23. Najvyšší súd poukazuje aj na rozhodnutia najvyššieho súdu, kde v obdobných prípadoch vylúčil najvyšší súd sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí z obdobných dôvodov (príbuzenský vzťah), a to sp. zn. 1 Nc 7/2016 (synovec sudcu rozhodoval na súde prvej inštancie), 1 Nc 5/2016 a 1 Nc 4/2016 (dcéra sudkyne rozhodovala na súde prvej inštancie).

24. V tejto súvislosti je potrebné ešte poznamenať, že senát 7 C, obdobne ako senát 1 C, si je vedomý, že iné senáty najvyššieho súdu vydali v obdobných veciach príbuzenských vzťahov medzi sudcami uznesenia, ktorými rozhodli, že sudca odvolacieho súdu nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí (uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Nc 3/2016, 5 Nc 9/2015 a 6 Nc 1/2016). S názorom, ktorý bol v nich vyslovený, sa senát 7 C nestotožňuje najmä z dôvodu, že uvedené senáty sa zamerali najmä na subjektívny test zaujatosti a nevysporiadali sa dostatočne s prísnejším kritériom objektívnej nestrannosti (objektívny test).

25. Kým ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p. ustanovovalo, že sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti, ustanovenie § 49 ods. 1 CSP rozširuje dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania v spore, a to o pomer sudcu k osobám zúčastneným na konaní.

26. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že boli splnené zákonné predpoklady na vylúčenie sudcu odvolacieho súdu N. v zmysle § 49 ods. 1 CSP z dôvodu objektívnych pochybností o jeho nezaujatosti.

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.